DO ŠKOLY S JISTOTOU

PŘIPRAVENOST DÍTĚTE NA VSTUP DO 1. TŘÍDY

Do školy s jistotou aneb Jak podpořit školní připravenost dítěte

- Co znamená školní připravenost?
- Jak můžeme dítě nejlépe podpořit v domácím prostředí?
- Praktické tipy a hry na procvičování jednotlivých dovedností.
- Kam se obrátit pro radu?

ŠKOLNÍ PŘIPRAVENOST

Školní připravenost označuje souhrn schopností, dovedností, návyků a předpokladů dítěte, které mu umožňují zvládat požadavky školní výuky a úspěšně se zapojit do vzdělávacího procesu. Zahrnuje nejen úroveň poznávacích schopností, ale také pracovní návyky, samostatnost, sociální dovednosti a emoční zralost.

Posuzujeme ji zejména v těchto oblastech:

- **Kognitivní schopnosti**
- **Percepčně-motorické dovednosti**
- **Pracovní předpoklady**
- **Sociální dovednosti**
- **Emoční a volní předpoklady**
- **Samostatnost a sebeobsluha**

ŠKOLNÍ PŘIPRAVENOST

Školní připravenost tedy neznamená pouze to, že dítě zná barvy, počítá nebo pozná některá písmena. Podstatné je, zda dokáže své schopnosti využívat při plnění úkolů, učit se novým věcem, spolupracovat a přizpůsobovat se požadavkům školního prostředí. Dítě přitom nemusí mít všechny dílčí dovednosti plně rozvinuté – důležitá je celková úroveň jeho vývoje a schopnost dalšího učení.

Jak dítě podpořit v domácím prostředí?

Dítě lze v domácím prostředí podporovat především prostřednictvím běžných každodenních činností, společné hry a krátkých, přiměřeně náročných aktivit. Není nutné vytvářet domácí školu ani dítě dlouhodobě zatěžovat pracovními listy. Důležitá je pravidelnost, pozitivní motivace, přiměřená náročnost a možnost zažívat úspěch.

Pracovní návyky a samostatnost

Cílem je, aby se dítě postupně učilo přijmout zadání, soustředit se na činnost, dokončit ji a převzít přiměřenou odpovědnost.

Příklad: „Nejdřív uklidíme kostky, potom si společně přečteme pohádku.“ Dítě tak trénuje plnění pokynu, dokončení činnosti i přechod k další aktivitě.

Rozvoj řeči a jazykových schopností

Řeč se nejlépe rozvíjí při přirozené komunikaci, společném čtení, vyprávění a pojmenovávání toho, co dítě prožívá.

Příklad: Po přečtení krátké pohádky nechat dítě převyprávět děj podle obrázků, určit hlavní postavy a vysvětlit, proč se některá postava zachovala určitým způsobem.

Rozvoj motoriky

Jemná motorika a grafomotorika

Hrubá motorika a koordinace

Rozvoj motoriky

Při rozvoji **grafomotoriky** je vhodné dbát na pohodlné sezení, přirozené držení psacího náčiní a uvolněnost ruky. Dítě by nemělo být nuceno k dlouhému psaní ani k opakovanému nácviku jednotlivých písmen před zahájením školy.

Rozvoj zrakového vnímání

Zrakové vnímání pomáhá dítěti rozlišovat tvary, detaily a polohu předmětů. Později je důležité také při osvojování čtení a psaní.

Příklad: Rozložit několik předmětů na stůl, nechat dítě chvíli si je prohlížet, potom jeden schovat a požádat dítě, aby určilo, co zmizelo.

Rozvoj sluchového vnímání

Sluchové vnímání je důležité pro porozumění řeči, zapamatování instrukcí i pozdější osvojování čtení a psaní.

Nácvik hlásek je vhodné přizpůsobit věku a jazykovým schopnostem dítěte. Pokud má dítě výraznější obtíže s výslovností nebo rozvojem řeči, je vhodné konzultovat další postup s klinickým logopedem.

Rozvoj paměti

Paměť lze přirozeně posilovat při hrách, společném čtení, rozhovorech a každodenních činnostech.

Náročnost postupně zvyšovat, ale nepřetěžovat dítě dlouhými řadami informací. Při obtížích je vhodné využít obrázky, opakování a slovní nápovědu.

Rozvoj pozornosti

Schopnost soustředit se se rozvíjí postupně. Předškolní dítě potřebuje střídat klidové a pohybové aktivity a mít dostatek příležitostí k volné hře.

Jak často s dítětem pracovat?

Pro domácí podporu je obvykle vhodnější každodenní krátká a hravá činnost než dlouhé procvičování několikrát týdně.

- Orientačně lze vycházet z tohoto režimu:
  - 5–10 minut společného čtení a rozhovoru.
  - 5–10 minut cílené hry na paměť, pozornost nebo zrakové či sluchové vnímání.
  - Průběžné zapojování dítěte do domácích činností a rozvoje samostatnosti.
  - Každodenní pohyb a pobyt venku podle možností rodiny.

Důležité: Délku činnosti přizpůsobujeme věku a možnostem dítěte. Není cílem dítě „udržet u úkolu“ za každou cenu. Lepší je **krátké pravidelné procvičování než dlouhé sezení nad pracovními listy**.

Tipy a hry

Dovednosti důležité pro úspěšný vstup do školy lze rozvíjet především hrou, společným čtením, pohybem a zapojováním dítěte do běžných domácích činností. Není potřeba dítě učit školní látku předem. Podstatnější je, aby se učilo naslouchat, přemýšlet, komunikovat, dokončovat úkoly a postupně zvládat běžné situace samostatně.

Řeč, slovní zásoba a porozumění

- Povídej mi o obrázku
  - Prohlížejte si společně obrázkovou knihu. Ptejte se: Co se na obrázku děje? Co se stalo předtím? Co se asi stane dál? Proč se postava tak zachovala?
- Co sem nepatří?
  - Vyjmenujte například jablko, hrušku, banán a mrkev. Dítě určí, co do skupiny nepatří, a vysvětlí proč. Postupně přidávejte složitější skupiny slov.
- Slovní detektiv
  - Hledejte slova, která se rýmují: kočka–nočka, les–pes. Potom vymýšlejte slova začínající stejnou hláskou, například míč, máma, motýl.
- Pohádka na pokračování
  - Po přečtení krátkého příběhu dítě převypráví děj podle obrázků. Pomáhejte otázkami: Kdo tam byl? Co se stalo nejdříve? Jak příběh skončil?

Praktický tip: Při rozhovoru dávejte dítěti čas na odpověď. Místo série uzavřených otázek typu „Bylo to hezké?“ se ptejte otevřeně: „Co tě dnes nejvíc bavilo a proč?“

Sluchové vnímání a fonologické uvědomování

Tyto dovednosti jsou důležitým předpokladem pro pozdější osvojování čtení a psaní.

- Poznej zvuk
  - Za paravánem nebo se zavřenýma očima vytvořte zvuk pomocí klíčů, papíru, vody nebo lžičky. Dítě hádá, co zvuk vydalo.
- Ozvěna
  - Vytleskejte jednoduchý rytmus, například dvakrát–pauza–jednou. Dítě jej zopakuje. Začněte krátkými sekvencemi a postupně přidávejte další tlesknutí.
- Na jakou hlásku?
  - Vyberte známá slova a hledejte, která začínají stejnou hláskou. Například les, lampa, lžíce. Nechte dítě slova také samo navrhovat.
- Slabikový vláček
  - Vytleskávejte jména a názvy předmětů: ma-min-ka, au-to. Ke každé slabice může dítě položit jednu kostku nebo udělat jeden krok.

Zrakové vnímání a prostorová orientace

- Najdi rozdíly
  - Porovnávejte dva podobné obrázky. Dítě hledá, co je jinak, co chybí nebo co přibylo.
- Puzzle a obrázkové předlohy
  - Skládejte puzzle, mozaiky nebo obrazce z kostek podle předlohy. Začněte jednoduššími obrázky a postupně zvyšujte obtížnost.
- Bludiště a cesty
  - Dítě hledá cestu v bludišti, spojuje body nebo sleduje čáru tužkou. Důležitá je přesnost a plynulost, ne rychlost.
- Kde je medvídek?
  - Dávejte medvídka na židli, pod stůl, vedle krabice nebo za polštář. Dítě popisuje polohu a následně samo plní vaše pokyny.

Praktický tip: Pravolevou orientaci trénujte přirozeně při oblékání, pohybu a hrách. Není potřeba dítě neustále zkoušet; důležitější je, aby rozumělo základním prostorovým pojmům.

Jemná motorika a grafomotorika

- Modelování
  - Válejte válečky, tvořte kuličky, mačkejte plastelínu a vyrábějte jednoduché předměty. Zapojte obě ruce.
- Navlékání a třídění
  - Navlékejte větší korálky, přendávejte předměty kleštičkami nebo pinzetou a třiďte je podle
- Kreslení do velkých ploch
  - Kreslete kroužky, vlnovky, smyčky, cesty pro autíčka nebo velké obrázky na tabuli. Postupně přecházejte k menším formátům.
- Stříhání a lepení
  - Vystřihujte jednoduché tvary, skládejte z nich obrázky a lepte je na papír. Dítě si procvičuje koordinaci obou rukou i přesnost pohybů.

Doplnit lze házení a chytání míče, skákání přes čáru, chůzi po nakreslené cestě, tanec a jednoduché překážkové dráhy. Pohybové aktivity podporují koordinaci, rovnováhu i vnímání.

Paměť

- Pexeso
  - Začněte s menším počtem dvojic. Dítě si postupně zapamatovává polohu obrázků a hledá shodné dvojice.
- Co zmizelo?
  - Ukažte dítěti tři až pět předmětů. Potom jeden schovejte a dítě určí, který chybí. Po zvládnutí můžete počet předmětů zvýšit.
- Zapamatuj si pokyn
  - Požádejte dítě: „Vezmi kostku, polož ji na stůl a potom zatleskej.“ Začněte jedním krokem a postupně přidávejte další.

Pozornost, vytrvalost a pracovní návyky

- Třídicí mise
  - Dítě dostane úkol roztřídit kostky, ponožky nebo pastelky podle určitého pravidla. Poté pomůcky samo uklidí.
- Červená, zelená
  - Na zelený signál se dítě pohybuje, na červený se zastaví. Později můžete přidat další pravidla, která musí sledovat.
- Postav podle zadání
  - Dítě staví podle obrázku nebo slovního pokynu. Učí se poslouchat instrukci, postupovat krok za krokem a vytrvat při řešení obtíží.
- Malý domácí pomocník
  - Dítě připraví příbory, uloží hračky, nachystá oblečení nebo zalije květinu. Důležité je svěřit mu úkol, který dokáže dokončit.

Předmatematické představy a logické myšlení

- Obchod: dítě nakupuje a prodává hračky, počítá kusy a porovnává množství.
- Prostírání: připraví jeden talíř, jednu sklenici a jednu vidličku pro každého člena rodiny.
- Třídění pokladů: rozdělí knoflíky, kostky nebo přírodniny podle barvy, velikosti, tvaru či jiného znaku.
- Co bude dál? Pokračuje v řadě, například červená–modrá–červená–modrá.
- Kdo má více? Porovnává dvě skupiny předmětů a vysvětluje, kde je více, méně nebo stejně.
- Hra na cestu: skládá pokyny typu „udělej dva kroky dopředu, otoč se a polož kostku vedle židle“.

Cílem není mechanické počítání co nejvyšší řady čísel, ale porozumění množství, vztahům, pravidlům a jednoduchým problémům.

Pracovní sešity a pomůcky pro předškoláky

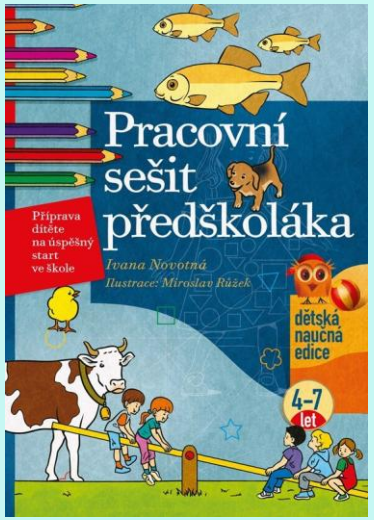

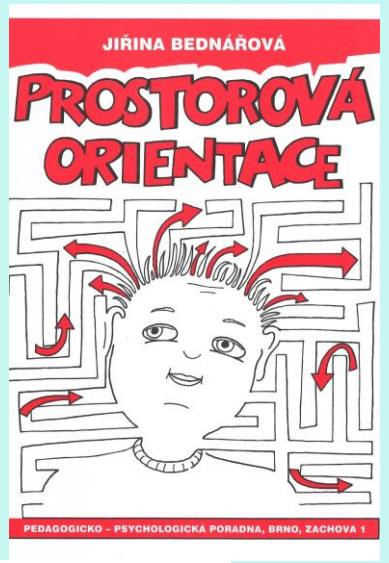

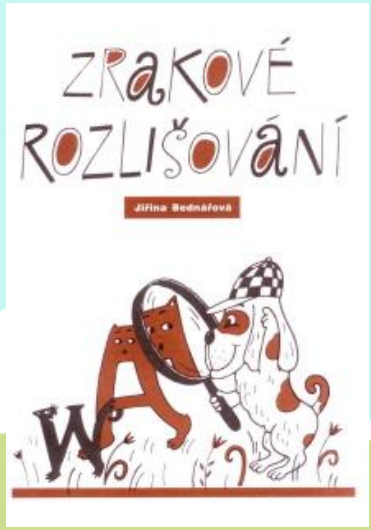

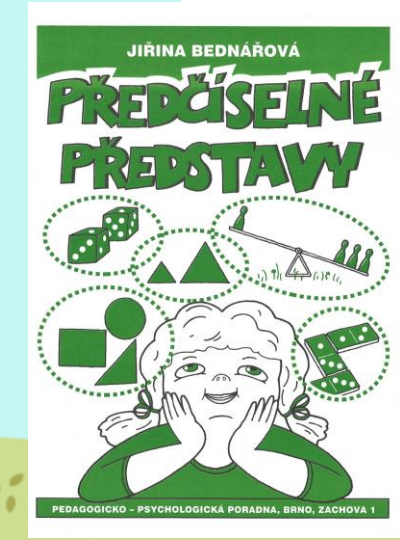

Pracovní sešity a pomůcky pro předškoláky

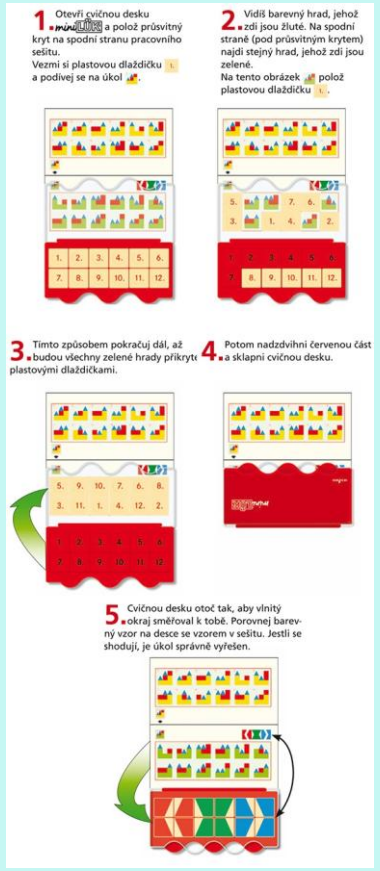

Kam se obrátit pro radu?

- **Mateřská škola**
  - Prvním krokem bývá konzultace s učitelkou, která dítě zná z každodenního fungování v kolektivu.
- **Pedagogicko-psychologická poradna**
  - Vhodná při pochybnostech o celkové školní zralosti a připravenosti nebo při výraznějších obtížích v některé z oblastí vývoje.
- **Praktický lékař pro děti a dorost**
  - Vhodný zejména při pochybnostech o zdravotním stavu nebo celkovém vývoji dítěte.
- **Klinický logoped**
  - Vhodný při obtížích ve vývoji řeči, výslovnosti nebo jazykových schopnostech.
  - Při výraznějších nebo přetrvávajících řečových obtížích není vhodné čekat až na nástup do první třídy.

Co je pro dítě před nástupem do školy nejdůležitější?

Nemusí umět číst, psát ani počítat jako školák. Mnohem důležitější je, aby se postupně učilo: **naslouchat → přemýšlet → vyjadřovat se → pracovat → pozorovat → soustředit se → spolupracovat → zvládat neúspěch → být co nejvíce samostatné**.

A především: **učit se prostřednictvím hry, rozhovoru a běžných každodenních situací.** U předškolního dítěte je nejdůležitější pozitivní vztah k učení – nikoli množství vyplněných pracovních listů.

Nejdůležitější je, aby se dítě učilo s radostí a postupně získávalo jistotu, že nové úkoly dokáže zvládat. To je pro úspěšný začátek školní docházky stejně důležité jako jednotlivé dílčí dovednosti.

Děkujeme za pozornost

Tým PPP

